plesanja, lančane plesove, morešku, ples zastavnika, oružane seoske čete i njihove kapetane, društva mladića societas, mješničare i bubnjare i još mnogo toga što su posjedovali stari Dubrovčani.

Za svako od ovih regionalnih područja dan je abecedni popis plesnog repertoara, a zatim su opširno i dokumentirano prikazani plesni običaji. Sami plesovi prikazani su na tri načina: riječima, notnim sistemom V. Žganeca i Labanovom kinetografijom. Svakom plesu pridodan je melodijski zapis [ako se izvodi uz glazbenu pratnju]. Autor se ne ograničava samo na prikaz seoskog plesa, već obraća pažnju i na gradski ples i njihovu interakciju.

U novoj knjizi određenu novost predstavljaju opisi konavoskih plesova i korčulanskih kumpanija. Ovi plesovi bili su prikazani u drugim radovima i njihovim uključivanjem u ovu knjigu dobili smo prikaz plesnih tradicija Južne Dalmacije na jednom mjestu, čime je znatno olakšan pristup ovoj građi. Dodajmo da su knjige u kojima se nalaze opisi konavoskih plesova i korčulanskih kumpanija odavno rasprodane i zato nedostupne potencijalnim korisnicima. Šteta je što autor nije pridodao i opis lastovskoga pokladarskog kola, čime bi pregled važnijih plesnih tradicija ovog područja bio potpuno zaokružen.

Potpuno nov sadržaj knjige je studija *Narodna plesna kultura u Hrvata*. Već dulje vrijeme osjeća se nedostatak sintetskog prikaza razvoja folklornih plesnih tradicija Hrvatske. Još u drugoj polovici prošlog stoljeća pripremao se naš poznati etnomuzikolog i etnokreolog Franjo Kuhač da napiše **Povijest slavenskih plesova**, ali je ostao tek na prikupljanju materijala, a poslije njega nije ni bilo ozbiljnijih pokušaja. Ova studija u dobroj mjeri nadoknađuje taj nedostatak. Razumijevajući folklorni ples kao društveni i kulturni proces, Ivančan je ovdje prikazao taj razvoj, služeći se prije svega historijskim izvorima. Najstariji pisani podatak do kojeg je došao seže u 13. stoljeće, da bi nas postupno doveo do današnjih dana. Na taj način ovaj rad predstavlja i sistematizaciju historijskih izvornika koji se odnose na folklorni ples. Paralelno s kronološkim prikazom razvoja autor, gdje god je to moguće, rješava i pitanje porijekla pojedinih važnijih plesova i plesnih običaja, ne zaboravljajući ni ovom prilikom urbane plesne tradicije. Nisu izostavljeni niti Hrvati koji žive izvan Hrvatske, a dan je i prikaz tzv. "druge egzistencije folklora", odnosno pozorničkog izvođenja narodnih plesova. Nije zaboravljen ni prikaz istraživačkog rada, čime su u većoj ili manjoj mjeri zahvaćena sva iole važnija etnokreološka pitanja.

Ova studija je značajna ne samo po svojoj sveobuhvatnosti nego i po tome što daje nove, sasvim svježe i čvrsto utemeljene pretpostavke razvoja pojedinih plesova i plesnih pojava ne samo u nas, nego i šire u Evropi. Stoga je zaista šteta da nema sažetka ove studije na stranom jeziku, jer bi sigurno pobudila i interes stranih čitalaca.

STJEPAN SREMAC

Vladimir Šoć, Staročrnogorske narodne igre, Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske, Zagreb 1984, 165 str.

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

Prve podatke o narodnim plesovima i igrama Crne Gore nalazimo u putopisu Francuza Viala de Somiera iz 1820. godine. Nešto podataka o plesovima i igrama također ima u studiji Vuka Karadžića *Crna Gora i Boka Kotorska* iz 1837. godine. U drugoj polovini 19. stoljeća sve je više podataka o plesu i igri, a u posljednjim decenijima pojavljuju se i prvi tekstovi koji govore isključivo o ovim folklornim fenomenima. Prvi specijalistički pristup narodnim plesovima Crne Gore i njihov detaljan opis nalazimo u radu sestara Janković *Narodne igre I* [1934], a neposredno o

plesovima same Crne Gore u članku Danice Janković *Narodne igre u Crnoj gori*, objavljenom 1937. godine.

U ovom radu V. Šoć prikazuje plesove i igre područja nekadašnje stare Crne Gore, koje obuhvaća nešto više od 10% teritorija današnje SR Crne Gore. Pojam stare Crne Gore vezuje se za četiri starocrnogorske nahije, Katunsku, Lješansku, Crmničku i Riječku, koje su do Berlinskog kongresa 1878. činile državu Crnu Goru. U današnjim prilikama to je područje koje se nalazi između Titograda i Danilovgrada na istoku, Nikšića i Grahorova na sjeveru, Kotora i Budve na zapada i jugozapadu i Skadarskog jezera na jugu. Iako dobar poznavalac plesnih tradicija svih krajeva Crne Gore, autor se ovoga puta opredijelio za područje stare Crne Gore jer smatra da "...orske igre stare Crne Gore čine njenu specifičnost, na njih se izvorno ne nailazi nigdje van stare Crne Gore".

Građa je podijeljena u tri dijela: I *orske igre*, II *viteške igre* i III *zabavne igre*. Orske igre obuhvaćaju narodne plesove, odnosno to su ovdje u pravilu kola, pod viteškim igrama razumijevaju se sportske narodne igre muškaraca, dok zabavne igre pripadaju svim generacijama i spolovima. Često se plesovi i igre izvode u istim prilikama i od istih sudionika i to je jedan od razloga što ih autor prikazuje na istom mjestu.

Pojedini plesovi, odnosno kola, prezentirani su uvodom u kojem su prikazani porijeklo, razvoj, osnovne prostorne, stilske, plesne i [eventualne] glazbene karakteristike [ako plesovi imaju glazbenu pratnju ona je isključivo vokalna]. Plesovi su zabilježeni Labanovom kinetografijom, a prirodan je i detaljan opis riječima prema taktovima i metroritamskim vrijednostima. Uz svaki ples nalazimo i crtež koji ilustrira najkarakterističniju plesnu figuru i pokret. Uz plesove koji se izvode uz pratnju pjesme pridodan je melodijski zapis s riječima.

Igre su vrlo jasno i detaljno opisane riječima, a tamo gdje je to potrebno [naročito kod viteških igara] pojašnjene su i uspjelim crtežom.

Ova knjiga pouzdan je prikaz starocrnogorskih narodnih plesova i igara i zadovoljit će i stručnjake i ljubitelje-praktičare ovih tradicija.

STJEPAN SREMAC

Katica Benc-Bošković, Konavle. Tekstilno rukotvorstvo i narodna nošnja [Etnološka istraživanja; 2], Etnografski muzej Zagreb, Zagreb 1983, 184 str.

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

Još uvijek je u nas nažalost rijetkost da se monografska obrada neke etnološke teme publicira u obujmu cijele knjige. Stoga sa zadovoljstvom bilježimo izlazak knjige o tekstilnom rukotvorstvu i nošnji u Konavlima, što ju je kao drugi broj svoga časopisa **Etnološka istraživanja** objavio Etnografski muzej u Zagrebu.

Knjiga je u prvom redu plod gotovo tridesetogodišnjeg istraživanja što ga je autorica dr Katica Benc-Bošković provela u svom zavičaju, među Konavljanima, gdje je obavljajući muzejske akvizicije i sama često prisustvovala izvođenju nekih od rukotvorskih poslova. Spoznaje stečene empirijski dopunila je zatim studijom relevantnih podataka u fondu Dubrovačkog arhiva te ovladala opsežnom literaturom etnološke i srodnih disciplina.

U žarištu je autoričina interesa nošnja, uobičajena tipizirana odjeća što ju je žensko, muško i dječje stanovništvo Konavala odijevalo u radnim i svečanim prilikama u vremenu što seže od današnjeg do 150 godina unatrag. Taj predmetni kompleks autorica je obradila u širem kontekstu: s jedne strane objašnjavajući ga povijesnokulturnim te društveno-ekonomskim značajkama geografskog prostora pokrajine Konavle, a s druge stra-